

Ülkemizde Odyoloji ve Konuşma Bilim Alanının Tarihsel Gelişimi

Historical Development of Audiology and Speech Science in Our Country

Erol BELGİN

EB: [0000-0001-7252-3378](https://doi.org/10.46629/JMS.2022.67)

Ankara Medipol Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Fakültesi, Dil-Konuşma Terapisi Bölümü, Ankara-Türkiye

Öz

Ülkemizde Odyoloji eğitimi 1968 yılında Prof. Dr. Nazmi Hoşal'ın öncülüğünde Hacettepe Üniversitesi Mezuniyet Sonrası Eğitimi Fakültesi'ne bağlı olarak Kulak Burun Boğaz Kliniği koordinatörlüğünde başlamıştır. Hacettepe Üniversitesi'nde 1989 yılına kadar Odyoloji programı olarak yürütülen yüksek lisans eğitimi, 1989 sonrasında program değişikliği yapılarak, "Odyoloji ve Konuşma Bozuklukları" Yüksek Lisans ve Doktora programı olarak sürdürülmüştür. Odyometri programı ülkemizde ilk kez 1984 yılında Prof. Dr. Erol Belgin'in öncülüğünde Sağlık Hizmetleri Meslek Yüksekokulları'nın bünyesinde hizmete girmiştir. Bununla birlikte, 1992 yılında Prof. Dr. Erol Belgin'in öncülüğünde 'Eğitim Odyolojisi' yüksek lisans ve doktora programları geliştirilmiş ve Sağlık Bilimleri Enstitüsü bünyesinde eğitim programları açılmıştır. Konuşma ve lisan terapistleri ve odyologlar bağımsız meslek mensuplarıdır. Bağımsızlığın anlamı, bu meslek mensuplarının aktivitelerinin başka bir meslek mensubu tarafından regüle edilmesi veya kontrol edilmesi için yasal bir gereklilik yoktur.

Anahtar sözcükler: Odyoloji; Konuşma; Dil ve Konuşma Terapisi; Türkiye

Abstract

Audiology education was established in 1968 under the leadership of Prof. Dr. Nazmi Hoşal, at the Department of Otorhinolaryngology, affiliated to Hacettepe University Postgraduate Education Faculty in our country. The master's education, which was carried out as the Audiology program at Hacettepe University until 1989, was continued as the "Audiology and Speech Disorders" Master's and Doctorate program after 1989 with the program change. The Audiometry program was first introduced in our country in 1984 under the leadership of Prof. Dr. Erol Belgin, it was put into service within the Health Services Vocational Schools. Also, 'Educational Audiology' graduate and doctorate programs were developed and training programs were opened within the Health Sciences Institute under the leadership of Prof. Dr. Erol Belgin in 1992. Speech-language therapists and audiologists are independent professionals. Being independent means that they are not required by law to have their activities regulated or controlled by members of another profession.

Keywords: Audiology; Speech; Speech and Language Therapy; Turkey

Amerika Birleşik Devletleri'nde 1940 yılında hükümet kararı ile profesyonel kullanıma giren Odyoloji terimi ilk kez mesleki tanımlarının yer aldığı katalogta aşağıdaki görev ve yetkiler ile gündeme gelmiştir (1-3):

"Odyolog, diagnostik inceleme, habilitatif ve rehabilitatif yaklaşım ve işitme ile ilgili araştırma yapmada ihtisaslaşmış kişidir. Gerek görülen durumlarda işitme kayıplı hastaya işitme aleti ve diğer amplifikasyon modelleri içerisinde en uygununu seçer. Cihazın hastaya adaptasyonu ile sorumlu birinci derecedeki kişidir. Odyometrik neticeleri eğitim, medikal, sosyal ve davranım bilgisi gibi diğer tanısal testlerle koordine eder. Hastanın tüm davranım şeklini inceleyerek, geliştiril-

miş özel testler kullanarak organik ve organik olmayan bozukluklar arasında ayırım yapar. Danışma, rehberlik, işitsel eğitim, dudaktan okuma ve konuşmanın korunmasını içeren habilitatif ve rehabilitatif programları planlar, yönetir, yürütür ve yer alır. İşitme sisteminin fizyolojisi, patolojisi, biyofiziği ve psikofiziği ile ilgili araştırmalar yapabilir. Klinik veya araştırma yöntemleri ve aletleri düzenleyebilir veya geliştirebilir. Eğitim, tıp ve diğer meslek gruplarına konsültan olarak katılabilir. Odyoloji bilimini ve sanatını öğretebilir ve bilimsel projeleri yönetir. Endüstriyel odyoloji, geriatrik odyoloji, pediatrik odyoloji ve araştırma odyolojisi alanlarında uzmanlaşabilir." (1-5).

Odyoloji eğitimi ülkemizde ilk olarak Hacettepe Üniversitesi Mezuniyet Sonrası Eğitimi Fakültesi'ne bağlı olarak Kulak Burun Boğaz Kliniği Koordinatörlüğü'nde ve Prof. Dr. Nazmi Hoşal'ın öncülüğünde 1968 yılında başlamıştır. Ülkemizde Odyoloji yüksek lisans ve doktora derslerini yürütmek üzere ilk olarak Amerika Birleşik Devletleri'nin tanınmış Odyoloji uzmanlarından Dr. Richard Israel, sonrasında ise Dr. Jack Katz ilk resmi eğitim programlarına eğitimci olarak katılmışlardır. 1989 yılına kadar Hacettepe Üniversitesi'nde Odyoloji programı yüksek lisans eğitimi olarak yürütülmüş, sonrasında ise program resmi olarak değiştirilerek "Odyoloji ve Konuşma Bozuklukları" adı ile yüksek lisans ve doktora programı olarak devam etmiştir (1).

1992 yılında Prof. Dr. Erol Belgin'in öncülüğünde işitme ve konuşma bozukluğu olan çocukların değerlendirme, tanı ve eğitimlerini yürütecek uzmanları yetiştirmek amacıyla 'Eğitim Odyolojisi' yüksek lisans ve doktora programları kurulmuş bu programlar ve Sağlık Bilimleri Enstitüsü bünyesinde eğitim programlarını uzun yıllar devam ettirmişlerdir.

Yüksek lisans ve doktora eğitimleri dışında ülkemizde 1984 yılından beri ön lisans düzeyinde çok sayıda üniversitede hizmet veren Sağlık Hizmetleri Meslek Yüksekokulları'na bağlı Odyometri Programları da bulunmaktadır. İki yıllık eğitim programlarına sahip bu programların temel amacı, yüksekokul düzeyinde işitme ve işitme kayıplarının değerlendirilmesi ve çeşitli testlerle ölçümünde görev alacak sağlık teknikeri yetiştirmektir. Ülkemizde ilk Odyometri programı Prof. Dr. Erol Belgin'in öncülüğünde 1984 yılında Hacettepe Üniversitesi Sağlık Hizmetleri Meslek Yüksekokulu bünyesinde açılmıştır (1).

Ülkemizde son yıllarda gelişen teknoloji ve artan nüfus ile birlikte Odyoloji ve Konuşma Bozuklukları alanında hizmet verecek uzman personele ihtiyaç artmıştır. Bu ihtiyaçla birlikte eğitim süresi dört yıla çıkarılarak Odyoloji lisans eğitimleri 2010 yılında başlamıştır. İlk olarak İstanbul Üniversitesi Sağlık Bilimleri Fakültesinde başlayan, sonrasında ise Hacettepe Üniversitesi ile devam eden lisans eğitimleri, günümüzde çok sayıda devlet ve vakıf üniversitesinde sürdürülmektedir. 2020 ÖSYM verilerine göre, Odyoloji lisans eğitimi veren 7 devlet, 12 vakıf olmak üzere toplam 19 üniversite bulunmaktadır. Benzer şekilde Dil-Konuşma Terapisi lisans programları yine 2020 verilerine göre, ülkemizde 6 devlet, 8 vakıf olmak üzere toplam 14 üniversitede

sürdürülmektedir.

Sağlık Bakanlığı tarafından hazırlanan ve 22 Mayıs 2014 tarihli Resmi Gazete'de yayınlanarak yürürlüğe giren 'Sağlık Meslek Mensupları ile Sağlık Hizmetlerinde Çalışan Diğer Meslek Mensuplarının İş ve Görev Tanımlarına Dair Yönetmelik' kapsamında Odyologların görev tanımları aşağıda belirtilmiştir (6);

Odyolog

- a) İşitme ve denge ile ilgili hastalıkların tanısında uzman hekiminin yönlendirmesiyle tanısal testlerin gerçekleştirilmesi ve rehabilitasyonu ile işitme rehabilitasyonu için kullanılacak cihazların belirlenmesi, seçimi ve programlanmasını yapar.
- b) İşitme sağlığının korunması ve işitme kaybının önlenmesine yönelik çalışmalar yapar.
- c) İşitme tarama programlarında görev alır ve bu programlardaki testleri yapar.
- ç) Gürültü ölçümlerini yaparak işitmenin korunması hakkında gerekli önerilerde bulunur.
- d) Cerrahi işlemler esnasında cerrahın gerekli görmesi durumunda işitme ve denge ile ilgili sinir monitörizasyonu yapar.
- e) Kulağa implante edilen cihazlarda ameliyat sırasında ve sonrasında cihaz ayarlamalarını yapar.
- f) İşitsel algı değerlendirmesi ve rehabilitasyonu yapar.
- g) İşitme ile ilgili eğitim programlarının hazırlanmasında görev alır (6).

Aynı Resmi Gazete'de Odyometri Teknikerinin görev tanımı ise aşağıdaki şekilde yapılmıştır;

- a) Saf ses ve konuşma odyometrisi, immitansmetri testlerini yapar. İşitme kaybı, çeşidi, seviyesi ve hastanın kooperasyonu ile ilgili bilgileri test formuna kayıtlı eder.
- b) İlgili uzman tabip denetiminde; vestibüler testler ve otoakustik emisyon uygulamaları yapar.
- c) İşitme tarama programlarında ve gürültü ölçümlerinde görev alır.
- ç) İşitme cihazı uygulamasına yönelik kulak kalıbı ölçümleri alır, uygun görülen cihazların kazanç ve çıkış değerlerini ölçer ve ayarlarını yapar (6).

Sağlık hizmetlerindeki ilerleme, yaygınlaşma ve toplumsal bilinçlenme ile birlikte işitme, konuşma, ses ve

denge bozukluklarına yönelik hizmet sektöründe önemli gelişmeler olmuş, bu alanda çalışan sağlık profesyoneline olan ihtiyaç artmıştır. Alanda uzman personele olan ihtiyacın artması ile birlikte özellikle bazı devlet ve vakıf üniversitelerinde herhangi bir alt yapı oluşturulmadan, uzmanlık alanı dışındaki öğretim elemanı kadroları ile çok sayıda niteliksiz Odyoloji ve Dil-Konuşma Terapisi lisans programları açılmaya başlamıştır. YÖK tarafından belirlenen bölüm açma kriterlerine rağmen bunların uygulanmadığı bu tür bölümlerde okuyan öğrencilerin eğitimleri ve sonrasında bu bölümlerden mezun olan odyolog ve dil konuşma terapistlerinin mesleki niteliği konusunda önemli kaygılar bulunmaktadır. Subjektif ve objektif değerlendirme yöntemlerindeki önemli hatalar, eksik ve yanlış tanıyı getirecek, devamında ise tedavi ve rehabilitasyon uygulamaları olumsuz olarak etkilenecektir. Günümüzde en önem verilmesi gereken konu, Odyoloji ve Dil-Konuşma Terapisi lisans programlarında eğitim gören öğrencilerin teorik ve uygulama eğitimlerinin en üst niteliğe çıkarılması ve alanında uzman öğretim elemanlarınca bu eğitimlerin yürütülmesidir.

'Speech-language pathologists and audiologists are independent professionals. Being independent means that they are not required by law to have their activities regulated or controlled by members of another profession' (Silverman, F.H,1983) (7).

'Konuşma ve lisan patolojileri ve odyologlar bağımsız meslek mensuplarıdır. Bağımsızlığın anlamı, bu meslek mensuplarının aktivitelerinin başka bir meslek mensubu tarafından regüle edilmesi veya kontrol edilmesi için yasal bir gereklilik yoktur.' (Silverman, F.H,1983) (7).

Received Date/Geliş Tarihi: 28.06.2021

Accepted Date/Kabul Tarihi: 23.08.2021

Kaynaklar

1. Belgin, E. Odyoloji'nin Dünü, Bugünü, Yarını, Temel Odyoloji 2, Güneş Tıp Kitabevleri, Ankara, 2017.
2. American Speech-Language-Hearing Association (ASHA). Available at: <http://www.asha.org/about/>
3. Belgin, E. Akdaş, F. Dünya'da ve Türkiye'de Odyoloji.Türk Otolarengoloji Arşivi.161-3, 1989.
4. Alford, B. Jerger, J. Audiology and Otolaryngology.Acta Otol.103:249-50, 1977.
5. Rupp, R., Stockdell, K. The roles of Speech Protocols in Audiology. Grune and Stratton Incorp. New York, Ch,2,1980.
6. Sağlık Meslek Mensupları ile Sağlık Hizmetlerinde Çalışan Diğer Meslek Mensuplarının İş ve Görev Tanımlarına Dair Yönetmelik, 22 Mayıs 2014 tarihli Resmi Gazete, web adresi: <http://www.resmigazete.gov.tr/eskiler/2014/05/20140522-14.htm>
7. Silverman, F.H. Responsibilities of Speech Language Pathologist/Audiologist. Charles Merrill Publishing Comp. Ohio, 118-143, 1984.